

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

2016 йил 26 апрель • сешанба № 16 (1012)

e-mail: insonvaqonun@minjust.gov.uz www.insonvaqonun.uz www.insonvaqonun.adliya.uz

Огоҳлик

Тинчлик ва осойишталикни сақлаш барчамизнинг ишимиз

ДУНЁ яралибдики, тинчлик ва осойишталик башарият учун энг буюк неъматлардан бири бўлиб келмоқда. Чунки осуда ҳаёт, яратувчанлик, фаровонлик, умуман, барча эзгу мақсадларнинг рўёби, энг аввало, шу неъматга боғлиқлиги барчамизга маълум. Шунинг учун ҳам қадимдан ер юзидagi мавжуд барча халқлар тинчлик учун курашиб келган, ҳатто бу йўлда жон фидо қилганлар. Бунга узок ўтмиш, тарих гувоҳлик беради.

Агар юртда тинчлик бўлмасачи? Жамиятда парокандалик, саросима ҳукм суради. Одамлар ўз жонини асраш илжинида юрак ховучлаб яшайди ёки аксинча, ўз киндик қони тўкилган муқаддас ватанини ташлаб кетишга мажбур бўлади.

Конституциямизнинг 31-моддасида **“Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди”**, деб кўрсатиб ўтилган.

Дарҳақиқат, давлатимиз раҳбарининг олиб бораётган оқило-

на ва одилона сиёсати тўғрисида бизнинг ўлкамизда тинчлик, осойишталик, фаровонлик ва барқарорлик ҳукм сузмоқда. Энг муҳими, жажжи болаларнинг ҳар тонгда боғча ва мактабларга йўл олиши, нуруний отахону онахонлар ҳар лаҳзада дуода бўлиб, элимизга, хонадонларимизга файзу барака тилаб туришлари, атрофга назар ташлаб жаннатмакон юртда яшаётганимиз ва кунимиз тинч, ҳаётимиз осуда ўтаётганигининг ўзи энг катта бахт эканлигини ҳис қилиб турибмиз. Хотиржам ҳаётимизни қор олмаётган, осойишталигимизга раҳна солмоқчи бўлганлар ҳам афсуски, йўқ эмас.

Таълим ва ислоҳот

Томчида қуёш акси

ёхуд Президентимизнинг **“Юридик кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”**ги Қарори ижросининг биргина жиҳати ҳақида

МУСТАБИД сиёсатга таянган тузумдан инсоннинг ҳуқуқ ҳамда эркинликлари тўлиқ таъминланадиган демократик жамиятга ўтишнинг энг самарали усули — **“тараққиётнинг ўзбек модели”** асосида йилдан-йилга ривожланиб бораётган мустақил мамлакатимиз эришаётган ютуқларнинг халқаро эътирофи ҳар биримизда гурур, ифтихор туйғуларини уйғотиши табиий. Энг муҳими — бу ютуқлар қандайдир тасодифлар эвазига қўлга киритиладиган муваффақият, ўткинчи характердаги кўрсаткичлар эмас, балки тағзамини мустаҳкам, бундан кейин муттасил кўпайиб ва ўсиб бориши кафолатланган натижаларнинг бошланиши бўлиб, Президентимиз башорат қилган яхши маънодаги **“портлаш эффекти”**нинг дастлабки самараларидир.

Адлия аралашгач...

Иш бажарилган аммо ҳақ тўланмаган эди

БУГУНГИ КУНДА юртимизда фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектларининг аксариятини фермер хўжаликлари ташкил этади. Уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида ҳукуматимизнинг аниқ чора-тадбирлари, дастурлари ишлаб чиқилиб, улар ижроси жойларда муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Бу каби тегишли қонун ҳужжатларидан келиб чиқиб, фермер хўжалиқларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида Тошкент вилоят адлия бошқармаси томонидан мунтазам равишда зарур чора-тадбирлар олиб борилмоқда.

Хусусан, 2016 йилнинг I-чорагида “Ишонч телефони”га келиб тушган 17 та мурожаат ўз вақтида ўрганилиб, шундан 10 таси қаноатлантирилди, 5 тасига ҳуқуқий тушунтириш берилди, 1 таси бўйича тақдиминома, 9 таси бўйича эса 119,2 сўмлик Хўжалик судига даъво ариза киритилди.

Масалан, Чиноз туман Йўлтушган ҳудудида фаолият юритаётган “Тухтабой ота набиралари” фермер хўжалиги бошлиги А.Турдибековнинг “Чиноз пахта тозалаш заводи” томонидан 2015 йил ҳосили учун тўланиши лозим бўлган пулни ололмаётганидан норози бўлиб, бошқарманинг “Ишонч телефони”га қилган мурожаати ўрганилиб, “Чиноз пахта тозалаш заво-

ди”дан фермер хўжалигининг манфаатини кўзлаб, 61,5 миллион сўмлик пул маблағини ундириш юзасидан тегишли судга ариза киритилди.

Шунингдек, вилоят адлия бошқармаси томонидан тайёрловчи, таъминотчи ва хизмат кўрсатувчи ташкилотлар билан фермер хўжаликлари ўртасида 2016 йил ҳосилидан қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириб бериш юзасидан 33 мингдан зиёд шартномалар тузилишида зарур ҳуқуқий ёрдам кўрсатилди.

Шартномалар тузилишида ҳуқуқий ёрдам кўрсатилиши жараёнида 1,482 та хато ва камчиликлар аниқланди. Аниқланган хато ва камчиликлар адлия бошқармаси томонидан жойида бартараф этилди.

Мусаёжон КАРИМОВ,
Тошкент вилоят адлия бошқармаси масъул ходими

Мурожаат муддати бузилгач...

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТ адлия бошқармаси томонидан нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилиши юзасидан мунайян ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Хусусан, Ўзбекистон футболни қўллаб-қувватлаш жамоат фонди Қашқадарё вилоят филиали ижрочи директори Ш.Игамбердиевнинг АТБ “Микрокредитбанк” вилоят филиали мансабдор шахслари томонидан мурожаатлари ўз вақтида қўриб чиқилмаётганидан норози бўлиб ёзган мурожаати юзасидан ўрганиш ўтказилди.

Аниқланишича, Ш.Игамбердиевнинг мурожаати АТБ “Микрокредитбанк” вилоят филиалида 2015 йил 11 майда 315-сон билан қайд қилинган ва ижро учун бош ҳисобчи Ҳ.Узақовга юқлатилган. Бироқ бош ҳисобчи ушбу мурожаатни қўриб чиқиш муддатини узрли сабабларсиз бузиб, 2015 йил 25 июнга қадар мурожаат муаллифига ёзма ёхуд электрон шаклда жавоб юбормасдан, **“Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”**ги Қонун талабини бузганлиги учун тўланган ҳужжатлар вилоят прокуратурасига юборилди.

Вилоят прокуратураси томонидан АТБ “Микрокредитбанк” вилоят филиали бош ҳисобчиси Ҳ.Узақовга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилиб, қўриб чиқиш учун жоният ишлари бўйича Қарши шаҳар судига юборилди.

Суднинг 2015 йил 7 августдаги маъмурий жазо қўллаш тўғрисидаги қарорига асосан Ҳ.Узақов Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 43-моддасида кўрсатилган ҳуқуқбузарлиқни содир этган, деб топилди ва унга тегишли жазо тайинланди.

Алишер ИСОҚОВ,
Қашқадарё вилоят адлия бошқармаси масъул ходими

Адлия вазирлигида

Кенгайтирилган йиғилиш

АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА 2016 йил I-чорақ аяқунлари-га бағишланган кенгайтирилган йиғилиш ўтказилди.

Йиғилишда таъкидланганидек, ҳисобот даврида қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш йўналишида бир қатор эътиборга лойиқ тадбирлар амалга оширилди.

Хусусан, 29 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат, шу жумладан, 10 та қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, ҳукуматга киритилди. 1.222 та қонун ҳужжати лойиҳаси ҳуқуқий экспертизадан ўтказилди. 61 та идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар давлат рўйхатида олинди.

Ўрганишларда аниқланган қонунбузилиши ҳолатларини бартараф этиш бўйича вазирлик ва идораларга 1.784 та тақдиминома киритилиб, давлат органларининг 614 та ноқонуний қарори бекор қилинди.

Судларга киритилган 20,6 миллиард сўмдан ортиқ қийматдаги даъво аризалари қаноатлантирилди.

Шикоятларнинг ижобий ҳал этилиши натижасида 680 та фаолият кўрсатмаётган тадбиркорлик субъектларининг фаолияти тикланиб, уларда 1.717 та иш ўрни яратилди.

Айтиш лозимки, тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашганлик учун жавобгарликнинг кучайтирилиши натижасида бундай салбий ҳолатлар кескин камайди. Қўйидаги рақамлар фикримизни тасдиқлайди.

Ноқонуний текширишлар ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 91 фоизга, текширишлар тартибини бузиш эса 58 фоизга камайди.

Суд департаменти органлари томонидан қарийб 3 триллион сўмдан ортиқ қийматдаги ижро ҳужжатларининг ижроси таъминланиб, мажбурий ижро ҳаракатлари натижасида амалда 2 триллион 536 миллиард сўмдан ортиқ маблағлар ундирилди.

Давлатимиз раҳбари ва ҳукумат топшириқлари ижросини таъминлашда ҳам адлия органлари томонидан бир қатор ишлар амалга оширилди.

“Соғлом она ва бола йили” Давлат дастури доирасида “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг янги тахрирдаги лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Вазирлар Маҳкамасига киритилди.

Умуман, қонун ижодкорлиги, ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, тадбиркорлик, шартномавий-ҳуқуқий ишлар, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, юридик таълим ҳамда халқаро-ҳуқуқий муносабатлар йўналишида салмоқли ишлар амалга оширилган.

Ҳаётат мажлисида қилинган ишлар билан бир қаторда тизимдаги айрим муассасалар фаолиятида йўл қўйилган хато ва камчиликларга ҳам эътибор қаратилди.

Хусусан, ижро интизоми, ўтказилган тадбирлар мониторинги, мурожаатларни қўриб чиқишдаги камчиликлар аниқ мисолларда кўрсатиб ўтилди. Улар юзасидан масъул раҳбарларнинг ахборотлари тингланди.

Аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш, келгусида бундай ҳолатларга йўл қўймаслик алоҳида таъкидланди. Бунда ҳар бир тармок раҳбарлари ва масъул ходимларининг фаоллигини ошириш, масъулиятини кучайтириш зарурлигига урғу берилди.

Муҳокама этилган барча масалалар бўйича йиғилишнинг тегишли қарори қабул қилинди.

Адлия вазирлиги Ахборот хизмати

Анжуман

Хизматлар самараси ортмоқда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси — **“LexUZ”** имкониятларидан самарали фойдаланиш йўл-йўриқларига бағишлаб Ўрганча амалий семинар машғулотини ўтказилди. Анжуман Адлия вазирлиги ва Хоразм вилоят ҳокимлигининг ўзаро ҳамкорлигида уюштирилди. Унда вилоятдаги барча “Ягона дарча” марказлари ходимлари, мазкур хизмат турини йўлга қўйган идора ва ташкилотларнинг мутахассислари, тадбиркорлик субъектлари, бошқаруш ва назорат органлари вакиллари иштирок этди.

Сўзга чиққанлар “Ягона дарча” фаолиятининг афзал ва қулай жиҳатлари хусусида атрафлича фикр юритдилар. “Ягона дарча” марказлари иш бошлаганидан буён ўтган дастлабки 3 ой ичида жорий этилган 16 та тур бўйича жами 40 мингдан зиёд, биргина Хоразм вилояти бўйича эса 1720 та давлат хизматлари кўрсатилгани қайд этилди. Ҳозир ушбу вилоятдаги маҳаллий ҳокимликлар қошида 11 та “Ягона дарча” маркази хизмат кўрсатапти.

Анжуманда иштирок этган Адлия вазирлиги ва Хоразм вилоят адлия бошқармасининг шу ишга мутасадди ходимлари масаланинг энг мақбул ташкилий-техник ечими сифатида Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари миллий базаси — **“LexUZ”**нинг имкон ва афзалликларини батафсил тушунтириб бердилар.

Семинар иштирокчилари маърузачилар ва анжуман ташкилотчиларига саволлар, таклиф ва мулоҳазалар билан мурожаат қилишди ва унга тўлақонли жавоблар олишди. Шақланган марказлар ишини юқори босқичга кўтариш, фаолият самардорлигини янада ошириш юзасидан амалий таклиф ва тавсиялар берилди.

Руслан МАТРАСУЛОВ,
Хоразм вилоят адлия бошқармаси масъул ходими

Тинчлик ва осойишталикни сақлаш барчамизнинг ишимиз

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Улар "оммавий маданият" никоби остида зўравонликни, вайронкор, бузғунчи гоёларга йўғрилган турли сиёсий, маънавий-мафкуравий таҳдидлар орқали ўз қиёфасини намойён этмоқда. Ҳеч қимга сир эмас, шиддат билан ўзгараётган бугунги глобаллашув даврида маънавий масаласи ҳар қачонгидан чуқурроқ ва янада долзарброқ аҳамият касб этмоқда.

Энг ачинарлиси, нопок қўллар томонидан ёшлар қалби ва онгини ёт гоёлар эгаллашга бўлган уришлари, хусусан, интернет имкониятларидан устомонлик билан фойдаланилаётганлиги ташвишли ҳолдир. Айниқса, бугунги гоёлар кураши авж олган XXI асрда дунёда тинчлик ва барқарорликни таъминлаш йўлида ҳал этилиши зарур бўлган кўплаб муаммолар юзага келаётгани, кишиларнинг осуда ҳаётини издан чикаришга қаратилган янги шаклдаги таҳдидларнинг кун сайин пайдо бўлаётгани барчамиздан огоҳлик ва ҳушёрликни талаб этмоқда.

Бу борада мутахассислар тинчликка раҳна соловчи турли омиллар мавжудлигини таъкидлашмоқда. Давлатлар ўртасидаги низоли вазиятлар, фуқаролик урушлари, миллий ва этник низолар, табиий офатлар шулар жумласидандир. Ҳозирда бу омилларнинг ичида энг хатарли, ҳар қандай давлат тинчлиги, осойишталиги учун жиддий хавф солишга қодир бўлгани диний экстремизм ва терроризм ҳисобланади.

Дунё ҳамжамиятини айни пайтда таҳликага солаётган ва ўйлантираётган муаммо бу — тинчликни сақлаш, ҳавфсизликни таъминлаш, халқаро терроризм ва экстремизмга қарши баҳамжиҳат курашиш экани кун сайин ойдинлашиб бормоқда. Экстремистик гуруҳларнинг турли кўринишдаги давлати ва аҳоли онгини захарлашга қаратилган фаолияти бир сония ҳам тўхтаган эмас. Турли экстремистик кайфиятдаги гуруҳларнинг ноқонуний хатти-ҳаракатлари кўзга ташланган бир пайтда, 1998 йил 1 майда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Виждор эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги Қонуннинг янги таҳририга кўра, юртимизда турли ақидадорликларга эга, миллий гоё ва қадриятларимизга зид бўлган, ҳар қандай кўринишдаги диний-экстремистик ташкилотларнинг фаолияти тақиқланади.

Шунинг билан бирга 2000 йил 15 декабрда МДХ давлатлари орасида биринчилардан бўлиб, Ўзбекистонда "Терроризмга қарши кураш тўғрисида"ги Қонун қабул қилинди.

Дарҳақиқат, диний экстремизм ва терроризм каби ҳодисаларнинг илдизлари узок тарихга бориб тақалса-да, улар ҳеч қачон ижтимоий барқарорлик ва тараққиёт учун бугунгидек таҳдид солмаганлиги барчамизга аён.

Президентимиз таъкидлаганидек, "Ҳозирги вақтда кўз ўнгимизда дунёнинг геополитик, иқтисодий ва ижтимоий, ахборот-коммуникация манзарасида чуқур ўзгаришлар рўй бераётган, турли мафқуралар тортишуви кескин тус олаётган бир вазиятда, барчамизга аёнки, фикрга қарши фикр, гоёга қарши гоё, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш ҳар қачонгидан кўра муҳим аҳамият касб этмоқда".

Шу ўринда айтиш жоизки, ҳар қандай жиноятчилик қаторида экстремизм ва терроризм хавфини барқарор этиш мумкин, лекин уни асло йўқотиб бўлмайдиган муаммо, деб ҳисоблаш нотўғри. Аввало, экстремизм ва терроризмнинг устидан галаба қозонишда жамиятнинг барча қатламлари ва ҳамма гуруҳларнинг ҳаракатлари бирлаштирилган ҳолда курашиш бугунги куннинг энг долзарб вазифаларидан бири эканлигини ҳеч биримиз унутмаслигимиз лозим.

Шу билан биргаликда матбуотда ёритилаётган турли мавзудаги мақолаларни ҳуқуқий, маънавий-ахлоқий мавзулар билан бойитиш, кўрсатув ва бадиий фильмлар савиясини ўтмиш ва бугунги кун билан чамабарчас боғлаб эзгуликни, ватанпарварликни, буоқ аждодларимизни ҳамда улар кўрсатган матонат ва жасоратни тўлақонли ифодалаш орқали замондошларимизни турли ёт гоёлардан сақлаш, халқаро терроризм ва диний экстремизм тараққиёт душмани эканлигини улар онгу шуурига сингдиришимиз даркор.

Зеро, бу эзгу савъ-ҳаракатимиз орқали Ватаним севиш, эъзозлаш ва қадрига етиш, энг муҳими, тинчлик, деган улуг неъматни асраб-авайлаш нақадар зарур эканлигини янада теранроқ англаган бўламиз.

Тўлқин ТҲУХАСИНОВ,
Тошкент олий ҳарбий-техника билим юрти махсус фанлар кафедраси ўқитувчиси

(Давоми. Боши биринчи бетда)

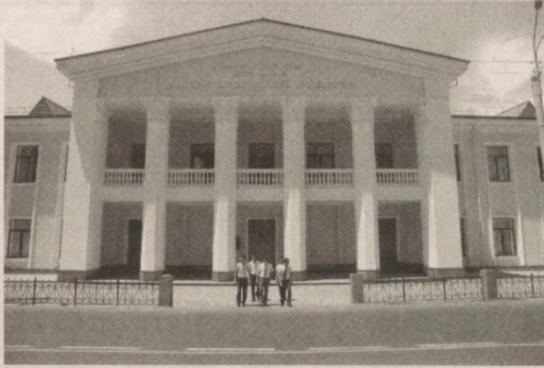
Жумладан, Юртбошимизнинг 2013 йил 28 июндаги "Юридик кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори, ўз моҳият-этибори билан нафақат юридик соҳада таълим-тарбия берувчи олий таълим муассасалари фаолиятининг сифати ва самарадорлигини юксалтиришга, балки пировард натижада, мамлакатимизда бунёд этилаётган ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти асосларини амалда мустаҳкамлашда муҳим омил бўлиши билан ҳам гоёта аҳамиятлидир. Чунки мазкур тарихий Қарор талаблари асосида таълим-тарбия олган ҳуқуқшунос кадрлар эртага жамият ҳаётининг турли қатламларида фақат ва фақат адолат ҳукмирон бўлиши, қонунийликка сўзсиз амал қилиниши, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлаш билан бутун мамлакатдаги муҳит соғломлигига, одамлар кайфияти, ишонч-эътиқоди мустаҳкам бўлишига бевосита таъсир кўрсатадилар.

Президентимиз Қарорида қайта ташкил этилган Тошкент давлат юридик университетида, жумладан, "Ўқув жараёни таълим беришнинг модулли тизимини қўллаган ҳолда умумэтироф этилган халқаро таълим стандартлари ва талабларига мувофиқ ишлаб чиқилган ҳамда талабаларда таҳлил қилиш қобилиятини, тизимли таҳлил қилиш ва юридик фаолиятнинг тегишли соҳаларини бошқариш кўникмаларини ривожлантиришга қаратилган таълим дастурлари асосида олиб бориш" вазифаси белгиланган. Бу ўта муҳим, республикамиз олий таълим тизимида илк бор татбиқ қилинаётган усулни амалга ошириш жараёнида, мана қарий уч йилдирки, жуда катта ишлар бажарилганини эътироф этиш лозим.

Аввало, университетнинг бакалаврият ва магистратура босқичида ўтилиши лозим бўлган энг муҳим фанлар белгиланиб, улар бўйича мавжуд ўқув дастурлари, календар-режалари, маъруза ва амали машғулотларга ажратилган соатлар ҳажми ўтказилганлиги назардан ўтказилиб, уларнинг барчаси талаба мос тарзда ислоҳ этилди, оптималлаштирилди. Кўпчилиги қайта ташкил этилган кафедралар ўзлари таълим-тарбия берадиган фанлар-

Томчида қуёш акси

ёхуд Президентимизнинг "Юридик кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори ижросининг биргина жиҳати ҳақида

нинг барчаси бўйича тўлиқ модул-жилдлар тайёрлашга муваффақ бўлишди. Мазкур тўплам ўз ичига муайян фаннинг ҳуқуқшунослик нуктаи назаридан бойитилган янги дастурдан тортиб барча мавзулар бўйича батафсил маъруза матнларига, семинар машғулотларида қўлланиладиган тарқатма материаллардан бошлаб тест саволлари-ю кўрғазмали слайдлар туркумига қамраб олган.

Талабалар вазифани фақат ёзма шаклда тайёрлаб топшириши лозим бўлган ораллик ва яқуний назорат саволларининг бутун туркумини олдиндан электрон шаклда олиш ҳамда улар бўйича турли адабиётлар ёрдамида тайёргарлик кўриш имкониятига эга бўлишди. Энг муҳими — талаба жавобига ҳозир бўлиши талаб этиладиган мазкур саволларнинг бир қисми назарий билимлар синовига оид бўлса, катта қисмини амалий аҳамият касб этадиган казус-саволлар ташкил этади. Казус-савол тушунчасига озгина изоҳ сифатида шунини айтиш керакки, мазкур савол моҳиятини талабанинг ўхшаш режалари, маъруза ва амали машғулотларга ажратилган соатлар ҳажми ўтказилган бўлган вазиятга татбиқ этилиши кўникмасини аниқлаш ташкил қилади. Бошқача қилиб айтганда, талаба ўзи дуч келган муаммо ечимини фақат шахсий билим ва тақрибаси асосида ҳал этиши

талаб қилинади. Масалан, яқуний назорат имтиҳони учун ажратилган уч соат вақт ичида талаба аудиториядаги икки ҳолис назоратчи (мутахассислигига кўра, мазкур фандан дарс бермайдиган ўқитувчи!) кузатувида ўзига тушган саволга фақат мустақил жавоб излашга мажбур бўлади.

Жорий, ораллик ва яқуний назорат тури бўйича мана шундай қаттиқ талабларга дуч келишини англаган талабалар, бундан беш-олти йил аввалги талабалардан фарқлиқ, ўз устида ишлашга — дарслик ва қўшимча адабиётларни топиб мутолаа қилиш, дарсдан бўш пайтини ахборот-ресурс марказларида излашни билан ўтказишга, хорижий манбаларни тушуниб ўзлаштириш (қолаверса, чет тиллардан бўладиган назорат турларидан муваффақиятли ўтиш) учун аса хорижий тилларни астойдил ўрганишга ҳаракат қилмоқда.

Амалга оширилган тўб ўзгаришларнинг яна бир муҳим жиҳатини айтиб ўтиш лозим. У ҳам бўлса, талаба билими, интеллектуал даражаси, орттирган тажрибасини аниқлашда инсон — унга баҳо қўядиган профессор-ўқитувчилар омили минимал даражада таширилгандир. Яъни, талабанинг ёзма ишини текширувчи киши кимнинг ишини ўқитганини мутлақо билмайди. Университетнинг ўқув-услубий бошқармаси ходимла-

ри ораллик ва яқуний назорат ишларидаги талаба исм-шарифини яшириб, уларни қодлаб чиқади ва текширувчиларга етказди. Барча ёзма ишлар мазмун-моҳияти камда бешта мезон — талаб асосида синчиклаб текширилади ҳамда ҳолис баҳосини олади. Бунга қўшимча равишда, тўлиқ ҳолислик — объективликни таъминлаш мақсадида, текшириб баҳоланган ишлардан муайян қисми бошқа мутахассисларга такрорий текшириш ва баҳолаш учун берилди. Ҳар икки текширув натижалари бир-биридан кескин фарқ қўлмаган тақдирдагина талабанинг чинакам билим даражасига қўйилган баҳо эълон қилинади.

Қўринадик, бундай адолатли тизим ҳам талабанинг, ҳам унга сабоқ берувчи профессор-ўқитувчининг ўз вазифасига ҳалол ва сидқидилдан ёндашишини, демакки, ўз устида доимий ишлашини одадий — нормал ҳолга айлантган боради. Акс ҳолда, мана шу мезонларга — мамлакат раҳбари Қарори асосида жорий этилаётган, дунёнинг энг илгор мамлакатлари таълим даргоҳларида кўп йиллик синовлардан ўтган талабларга жавоб беролмаган, ўзини эълонга мос тарзда ислоҳ этолмаган талаба ҳам, мураббий ҳам энди ўзидан ўпкалаши, айбни ўзидан излаши керак бўлади.

...Агар Тошкент давлат юридик университетида йўлингиз тушса, албатта, унинг талабалари учун қайтадан бунёд этилган, энг замонавий техник-технологик ускуналар билан жиҳозлаб қўйилган бўлим — университет ахборот-ресурс марказига бирров кириб куришни унутманг.

Сўнгги сўз ўрнида шунини айтиш мумкинки, Президентимизнинг "Юридик кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори соҳада янги босқични бошлаб берди.

Раҳмон ҚўЧҚОРОВ,
ТДЮУ "Ижтимоий-гуманитар фанлар" кафедраси доценти

Ижро

"Ягона дарча" марказлари фаолияти мониторинг қилинмоқда

МАМЛАКАТИМИЗДА тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва ҳуқуқий ҳимоя қилиш мақсадида кўплаб қонунлар ва қонуности ҳужжатлар қабул қилинмоқда.

Президентимизнинг 2015 йил 15 майдаги "Хусусий мулк, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони ва 2015 йил 28 сентябрдаги "Тадбиркорлик субъектларига "Ягона дарча" тамойили бўйича давлат хизматлари кўрсатиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори бу йўналишда ишлар кўламини янада кенгайтиришда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Мазкур ҳужжатлар ижроси доирасида туман ва шаҳар ҳокимликлари ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатга олиш инспекциялари негизида "Ягона дарча" тамойили асосида тадбиркорлик субъектларига давлат хизматлари кўрсатиш бўйича 14 та марказ ташкил этилди. Мазкур марказлар белгиланган талаблар асосида замонавий жиҳозланди.

Марказларда тадбиркорларга "Ягона дарча" тамойили асосида давлат хизматлари кўрсатиш билан бирга, давлат органлари ва бошқа ташкилотлар билан яқин ҳамкорлик ўрнатиш, ариза-чиқарга ёрдам кўрсатиш, давлат хизматлари кўрсатиш тартиби ва муддатлари тўғрисида бепул маслаҳат берилмоқда.

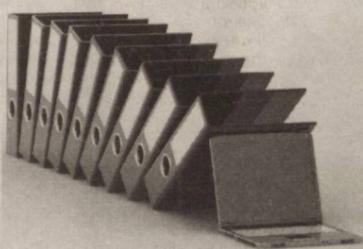
Туман (шаҳар) ҳокимликлари ҳузуридаги "Ягона дарча" марказлари фаолиятида қонунийликка риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш, уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш, шунингдек, уларга услубий ёрдам кўрсатиш борасида Сурхондарё вилоят адлия бошқармаси томонидан 2016 йилнинг ўтган даври мобайнида бир қатор ишлар амалга оширилди.

Жумладан, Президентимизнинг йуқорида қайд этилган Фармон ва қарорларнинг мазмун-моҳиятини аҳолининг кенг қатламига, шу жумладан, барча туман (шаҳар) ҳокимликлари ҳузуридаги "Ягона дарча" марказлари ва давлат хизматларини кўрсатувчи идораларнинг масъул ходимларига тушунириш юзасидан Термиз шаҳар, Денов ва Қумқўрғон туманларида семинарлар ўтказилди.

Бошқарма томонидан 2016 йилнинг 1 март кунига қадар Термиз шаҳар, Ангор ва Денов туман ҳокимликлари ҳузуридаги "Ягона дарча" марказларида аниқланган қонунбузилишларни бартараф қилиш ва келгусида тақрибаси ҳуқуқий ақция-дорлик жамияти, "Ангортумангаз" ва "Термизтумангаз" филиаллари ҳамда Ангор туман ободонлаштириш бошқармасига жами 7 та тақдимнома киритилди.

Хулоса қилиб айтганда, мамлакатимизда тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, уларни жадал ривожлантиришга қаратилган ислохотларни барчамиз чуқур англашимиз, бу борадаги эзгу ишларга ўз ҳиссамизни қўйишимиз лозим.

Бахтиёр ТОЖИЕВ,
Сурхондарё вилоят адлия бошқармаси бошлиғи биринчи ўринбосари

Жараён

Она ва бола саломатлиги кўнглимиз хотиржамлигидир

МАЪЛУМКИ, мамлакатимизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масаласи давлат сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири этиб белгиланган. Ўтган давр мобайнида миллат генофондини яхшилаш, фуқароларнинг тиббий моданиятини юксалтириш, аҳолининг узок умр кўриш даражасини ошириш, оилада соғлом авлод туғилиши ва уларнинг тарбияси учун шарт-шароитлар яратишга оид давлат дастурлари ишлаб чиқилиб, ҳаётга татбиқ этилмоқда.

Соғлом ва баркамол авлодни шакллантириш, хотин-қизларнинг турмуш шароитини ҳар томонлама яхшилаш юзасидан олиб борилаётган кенг қўламли ишларни мантиқий давом эттиришни кўзда тутувчи "Соғлом она ва бола йили" Давлат дастурида ҳам шундай эзгу мақсадлар мужассам.

Жумладан, "Соғлом она ва бола йили" Давлат дастури асосида амалга ошириш бўйича Адлия вазирлиги тармоқ дастури қабул қилинган. Тармоқ дастури ижроси юзасидан режалар тасдиқланиб, адлия органлари ва муассасалари томонидан "Соғлом она ва бола йили: моҳият ва аҳамият", "Бахт калити оилада", "Аёл ҳуқуқи ҳимояси" долзарблиги хусусида" каби мавзуларда ҳуқуқий тарғибот тадбирлари ташкил этилмоқда. Сир эмаски, ҳар бир халқ, ҳар бир миллатнинг эртанги кунини бугун вояга етаётган авлод тақдири билан чамабарчас боғлиқ. Мамлакатимизда ёшларнинг саломатлигини таъминлаш, уларга замон талаблари даражасида билим бериш, теран дунёка-

рашга эга шахслар этиб тарбиялаш муҳим масала саналади. Айниқса, бу борада "2014-2018 йилларда Ўзбекистонда аҳолининг репродуктив саломатлигини янада мустаҳкамлаш, оналар, болалар ва ўсмирлар соғлигини муҳофаза қилиш борасидаги Давлат дастури" муҳим аҳамияга эга. Мазкур Давлат дастурига асосан Адлия вазирлигининг 2014 йил 6 августдаги 168-ум-сонли буйруғи билан тасдиқланган Тадбирлар режасининг тегиш-

ли бандлари ижроси юзасидан ҳудудий адлия органлари томонидан муайян ишлар амалга оширилди.

Хусусан, соғлиқни сақлашга, оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишга оид Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатлари тарғиботи юзасидан жорий йил биринчи чорагида 487 мартаба ҳуқуқий тарғибот тадбири ташкил этилди.

"Эрта ҳамда яқин қариндошлар ўртасида тузилган никоҳнинг салбий оқибатлари", "Репродуктив саломатлик", "Тиббий кўрик давр талаби", "Соғлом она — соғлом бола" ва бошқа шу каби мавзуларда телевиденида, радиода чиқишлар қилини ҳамда газеталарда мақолалар чоп этилди.

Хулоса қилиб айтганда, фарзанд — оила қувончи, она — хонадон фаизи. Уларнинг саломатлиги эса кўнглимиз хотиржамлиги, ҳаловатидир. Президентимиз таъбири билан айтганда, "Бу ёруғ оламда ҳаёт бор экан, оила бор. Оила бор экан, фарзанд деб аталмиш бебаҳо неъмат бор. Ҳар қайси онгли инсон жондан азиз фарзандининг бахтини, камолини ўйлаб, ҳаммиша эзгу орзу-интишлар билан яшайди, ўз зурриёдининг ҳар томонлама соғлом ва баркамол бўлишини истайди".

Лолаҳон КАРИМОВА,
Адлия вазирлиги масъул ходими

МЕХНАТ ҳуқуқи шахнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларидан бири ҳисобланади. Ушбу ҳуқуқни шахс эркин амалга ошириши мумкинлиги ва мажбурий меҳнатнинг таққидолиши Меҳнат кодексининг 7-моддасида эътироф этилган.

Шу билан бирга амалдаги қонун ҳужжатлари нафақат ҳодимга, балки иш берувчига етказилган моддий зарарни ундириш масалаларини ҳам тартибга солиш.

Меҳнат қонунчилигида кўра, меҳнат шартномасининг бир тарафи (ҳодим ёки иш берувчи) меҳнат соҳасидаги вазифаларини бажариши муносабати билан иккинчи тарафга етказган зарарини амалдаги қонунларга мувофиқ қоплайди.

Меҳнат шартномаси тарафларнинг моддий жавобгарлиги меҳнат шартномаси ёки унга қўшимча равишда тузилган ёзма шаклдаги келишувда, шунингдек, жамoa шартномасида аниқлаштириб қўйилиши мумкин.

Бундай ҳолларда иш берувчининг ҳодим олдидаги жавобгарлиги Меҳнат кодексидан назарда тутилганидан кам, ҳодимнинг иш берувчи олдидаги жавобгарлиги эса назарда тутилганидан кўп бўлмаслиги керак.

Ҳодимларнинг моддий жавобгарлиги уларнинг бевоисита айби билан меҳнат муносабатларида бўлган қўшимча етказган зарарни қонунчиликда белгиланган миқдорда ва тартибда тўлаш мажбуриятдан иборатдир.

Ҳодимга моддий жавобгарлик юқлатиладиган асосий мақсад фақатгина уни моддий ҳаётини яшашга мажбур қилиш эмас, балки

Меҳнат шартномаси

тарафларнинг моддий жавобгарлигини белгилайди

ки шундай турдаги ҳаракатлар ва ҳаракатсизликларнинг олдини олиш ва бундай ҳолатлар келгусида рўй бермаслигини таъминлашдан иборатдир.

Ҳодимни моддий жавобгарликка тортиш учун бир вақтнинг ўзида қуйидаги шартлар бўлиши зарур:

— ҳақиқатда ҳам зарар етказилган бўлиши;

— зарар ҳодимнинг ноқонуний ҳаракати ёки ҳаракатсизлиги натижасида етказилган бўлиши;

— етказилган зарар билан ҳодимнинг ушбу ҳаракат ёки ҳаракатсизлиги ўртасида узвий боғлиқлик бўлиши;

— зарар етказишда ҳодимнинг бевоисита айби бўлиши.

Ҳодим иш берувчига бевоисита етказилган ҳақиқий зарар учун моддий жавобгар бўлади.

Зарар ҳодимнинг ноқонуний ҳаракати ёки ҳаракатсизлиги натижасида етказилиши дейилганда, ҳодимнинг қонунда ёки бошқа меъёрий ҳужжатлар, яъни ички меҳнат тартиб-қоидалари, интизом тўғрисидаги низомавлар, уставлар, йўриқномаларда белгиланган хизмат вазифаларини бажариши

иш ёки бажармаслиги тушунилади. Чунки қонун ёки бошқа меъёрий ҳужжат билан таққидолиган ҳаракат гайриқонуний ҳисобланади.

Агарда зарар, уни бартараф этиш мумкин бўлмаган қўллар, хўжалик тавakkалчилиги оқибатида, охириги зарурат ёки зарурий муҳофаа натижасида келиб чиққан бўлса, ҳодимнинг ҳаракатлари ноқонуний ҳисобланмайди ва уни моддий жавобгарликка тортишга йўл қўйилмайди.

Ҳодимга моддий жавобгарликни юқлаш учун етказилган зарарда унинг айби исботланган бўлиши зарур ва бу айб қасддан ёки эътиётсизлик оқибатида содир этилган бўлиши шарт.

Меҳнат қонунчилигида ҳодимларнинг моддий жавобгарлиги чегараланган бўлиб, бундай жавобгарлик чекланган ёки тўлиқ моддий жавобгарликдан иборатдир.

Иш берувчи зарарни муайян ҳодимдан ундириб олиши тўғрисида қарор (буйруқ чиқаришдан) қабул қилишдан олдин етказилган зарар миқдорини белгилаш ва унинг келиб чиқиш сабабларини аниқлаш мақсадида хизмат текшируви ўтказиши шарт.

Зарарнинг келиб чиқиш сабабини аниқлаш учун иш берувчи, биринчи навбатда, ҳодимдан тушунтириш хати талаб қилиши лозим. Ҳодимнинг тушунтириш хати беришдан бўйин товлаши унинг етказилган зарар учун моддий жавобгарликка тортилишига мөнелик қилмайди.

Бундай ҳолларда уч кишидан кам бўлмаган ҳодимлар иштирокида даълатнома тузилади.

Иш берувчига етказилган зарар миқдори ҳақиқий йўқотишлар бўйича бухгалтерия ҳисоби маълумотлари асосида белгиланади.

Меҳнат кодексининг 202-моддасига асосан, етказилган зарар учун қуйидаги ҳолларда ҳодимга

тўлиқ моддий жавобгарлик юқлатилади:

1) махсус ёзма шартнома асосида унга ишониб топширилган қимматликларнинг сақланишини таъминламаганлик учун;

2) бир галлик ҳужжат асосида олинган қимматликларнинг сақланишини таъминламаганлик учун;

3) қасддан зарар етказилганда;

4) алкоғолли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсиридан мастлик ҳолатида зарар етказилганда;

5) ҳодимнинг суд ҳукми билан аниқланган жиноий ҳаракатлари натижасида зарар етказилганда;

6) тижорат сирлари ошкор этилганда;

7) қонунларда, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларида назарда тутилган ҳолларда.

Ун саккиз ёшга тўлмаган ҳодимлар фақат қасддан етказилган зарар учун, алкоғолли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсиридан мастлик ҳолатида ёки жиноят содир этиш на-

тижасида етказилган зарар учун тўлиқ моддий жавобгар бўлади.

Бу қоидалар Меҳнат кодексининг 206-моддаси ва Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 29 августдаги "Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида"ги Қонунида кўрсатилган.

Уртача ойлик иш ҳақидан ортиқ бўлмаган миқдорда етказилган зарар миқдори айбдор ҳодимдан иш берувчининг буйруғи асосида ундирилади. Буйруқ зарар етказилганлиги аниқланган кундан бошлаб бир ой ичида чиқарилиши керак.

Агарда етказилган зарарнинг ҳодимдан ундирилиши керак бўлган миқдор унинг ўртача ойлик иш ҳақидан ошиб кетса ёки зарар аниқланган кундан кейин бир ойлик муддат ўтган бўлса, ёхуд ҳодим ишдан бўшаб кетганидан сўнг аниқланган бўлса зарар суд орқали ундирилади.

Суд айбнинг даражаси ва шаклини, аниқ ҳолатларни ва ҳодимнинг моддий аҳолини ҳисобга олиб ундириладиган зарар миқдорини камайтириши мумкин.

Иш берувчи ҳамда бухгалтерия хизмати ҳодимлари шунинг ёддан чиқармасликлари зарурки, амалдаги Меҳнат кодексининг 164-моддасига мувофиқ, иш ҳақини ҳар гал тўлаш вақтида уш-

лаб қолинган ҳақнинг умумий миқдори ҳодимга тегишли бўлган меҳнат ҳақининг эллиқ фоизидан ортиб кетмаслиги лозим.

Темур ТИЛЛАЕВ, ИИБ академиясининг фуқаролик фанлар кафедраси катта ўқитувчиси

Ҳуқуқий маслаҳатхона

— ЯҚИНДА ойнаи жаҳон орқали нолайқ меросхўрлар деган тушунчани эшитиб қолдим. Аммо бу ҳақда батафсил маълумотга эга бўлолмаймиз. Шу хусусда тўлиқроқ тушуна берсангиз.

Озода ТОШПҮЛОВА, Чуст тумани

— Фуқаролик кодексининг 1119-моддасига биноан, мерос қолдирувчиси ёки эҳтимол тутилган меросхўрлардан бирортасини қасддан ўлдирган ёки уларнинг ҳаётига суиқасд қилган шахслар, шунингдек, мерос қолдирувчининг охириги хоҳиш-ирода-сини амалга оширишга қасддан тўсқинлик қилган ва шу орқали ўзларининг ёки ўзларига яқин шахсларнинг ворисликка чиқарилишига ёхуд мероснинг ўзларига ёки ўзларига яқин шахсларга тегишли улуши кўпайтирилишига имкон яратган шахслар васиятнома бўйича ҳам, қонун бўйича ҳам мерос олиш ҳуқуқига эга эмаслар.

Болаларига нисбатан ота-оналик ҳуқуқларидан маҳрум этилган ва мерос очилган пайтда бу ҳуқуқлари тикланмаган ота-оналар ана шу болалардан қолган мулкка ворис бўлиш ҳуқуқига, шунингдек,

— ЙИГИРМА йил бирга яшаган эрим билан расмий никоҳдан ажрашганимга бир йил бўлди. Оғир касалликка чалинганман. Дори-дармонга пулим етмайпти. Собиқ турмуш ўртоғимнинг топиш-тутиши яхши. Айтинг-чи, ундан даволанишим учун ёрдам сўрашга ҳақим борми?

Ўлмасой ЭШМУРОДОВА, Тошкент вилояти

— Оила кодексига никоҳдан ажралгандан кейин ҳам собиқ эр (ёки хотин) ёрдамга муҳтож хотин (ёки эр)га таъминот беришга мажбурият қайд этилган. Лекин сиз билан боғлиқ ҳолатда собиқ эрингиздан таъминот олиш учун Оила кодексининг 118-моддасида белгиланган қуйидаги икки жиҳатнинг мавжудлиги талаб этилади:

1. Сизнинг меҳнатга лаёқатсиз эканлигингиз ва ёрдамга муҳтожлигингизнинг ҳақиқийлиги;

2. Меҳнатга лаёқатсизлик никоҳдан ажралгунга қадар ёки никоҳдан ажралган пайтдан бошлаб бир йил ичида юзага келган бўлиши лозим.

Собиқ эр-хотиннинг бир-бирига таъминот бериш ва уни тўлаш тартиби ўзаро келишув билан, келишув бўлмаган тақдирда суд тартибда белгиланади.

Саволга Зағиота туман ФХДЭ бўлими мудираси Умида ХУСАНОВА жавоб берди.

Назорат

Беписандлик фойда ўрнига зарар келтиради

ДАВЛАТ солиқ қўмитаси томонидан Зағиота туманида ташкил этилган назорат тадбирлари давомида мазкур ҳудудда тадбиркорлар томонидан харидорларнинг қонуний манфаатларига беписандлик, савдо қондаларини қўпол равишда бузиш, савдодан тушган йирик миқдордаги нақд пуллари ўз вақтида банк кассаларига топширмаслик каби иллатлар илдиз отганини маълум бўлди.

Жумладан, туман ҳудудидаги Тошкент халқа йўли кўчасида фаолият юритаётган "Назар келажак савдо" МЧЖга қарашли хўжалик моллари, озиқ-овқат, алкоғол маҳсулотлари ва дорихонада ўтказилган қисқа муддатли текширишда харидорларга харид чеки берилмаганлиги, қўнлик савдодан тушган жами 8 миллион 282 минг 800 сўм ҳамда даврий ҳисобот бўйича 4 миллион 795 минг 400 сўм нақд пуллар назорат касса машинаси хотирасига киритилмаганлиги, шунингдек, назорат касса машинаси хотирасига кирим қилинган бўлса-да, ўз вақтида банкка топширилмаган 699 минг 100 сўм нақд пул мавжудлиги маълум бўлди.

Алкоғолли ичимликлар сотиш шохобчасида эса тадбиркор савдодан тушган йирик миқдордаги, яъни 104 миллион 888 минг 300 сўм нақд пулни назорат касса машинаси хотирасига кирим қилмаган ва ўз вақтида банкка топширмаганлик ҳолати кузатилади. Шунингдек, текшириш давомида сотувчи шохобча расталарида мавжуд бўлган жами 176 турдаги 4832 дона, 55 миллион 955 минг 400 сўмлик товар-моддий бойликларининг сифат сертификатлари ва тегишли ҳужжатларини тақдим эта олмади.

Бундан кўриниб турибдики, мазкур маҳсулотлар савдога ноқонуний қўйилган бўлиб, уларнинг тақдирини қонуний ҳал бўлгунга қадар далилий ашё сифатида вақтинчалик олиб қўйилди.

Давлат солиқ қўмитаси томонидан ушбу йўналишдаги назорат тадбирлари давом эттирилади.

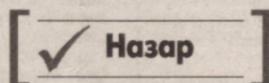
Давлат солиқ қўмитаси Ахборот хизмати

АВВАЛО, шунинг айтиши керакки, ҳар қайси давлат ўз Конституцияси ва қонуниларини бошқа мамлакатлар миллий ҳуқуқ тизими, илгор қонунчилик тажрибаси, шу жумладан, халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормаларига таянган ҳолда қабул қилади.

Шу маънода, Ўзбекистон ҳам ўз миллий қонунчилик мактабин яратишда, авваламбор, кўп минг-йиллик миллий анъана ва урф-одатлар, хорижий мамлакатларнинг илгор тажрибаси ва албатта халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган нормалари устуворлигига таяниб. Айниқса, Конституциямизда халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган қоидалари устуниги тан олинганлиги қонунчиликка халқаро ҳуқуқ нормаларини изчил ва босқичма-босқич имплементация қилишда муҳим ҳуқуқий асос бўлди.

Бунинг натижаси ўларок, Ўзбекистон халқаро ҳуқуқнинг тенг ҳуқуқли субъекти сифатида бевоисита инсон ҳуқуқларига оид 70 дан ортиқ универсал ва минтақавий халқаро шартномалар, шу жумладан, БМТнинг 6 та асосий шартномаси иштирокчиси айланади.

Бугун мамлакатимиз инсон ҳуқуқларига оид халқаро

Ҳуқуқшунос халқаро ҳуқуқни

нега билиши зарур?

қаро ҳуқуқ нормаларини миллий қонунчиликка имплементация қилиш, инсон ҳуқуқлари соҳасида зиммасидаги халқаро шартномавий мажбуриятларни сўзсиз бажариш бўйича дунёнинг етакчи давлатлари каторидан жой олди.

Демак, давлат миллий ҳуқуқий тизими халқаро нормалардан холи ривожлана олмас экан, ҳуқуқшунос ҳам ўз фаолиятини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш ва босқичма-босқич имплементация қилишда муҳим ҳуқуқий асос бўлди.

Бунинг натижаси ўларок, Ўзбекистон халқаро ҳуқуқнинг тенг ҳуқуқли субъекти сифатида бевоисита инсон ҳуқуқларига оид 70 дан ортиқ универсал ва минтақавий халқаро шартномалар, шу жумладан, БМТнинг 6 та асосий шартномаси иштирокчиси айланади.

Бугун мамлакатимиз инсон ҳуқуқларига оид халқаро

ҳим жиҳати шундаки, у ёки бу фуқаронинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга ёки суд йўли билан тиклашга эришдикми, демакки, биз фуқароларнинг Конституция, қонун ва халқаро ҳуқуқ билан кафолатланган ҳуқуқларини ҳам ҳимоя қилишни, давлатимизнинг инсон ҳуқуқлари соҳасида халқаро мажбуриятлари бажарилишини таъминлаш бўлаёми. Ёки аксинча, бир фуқаронинг қонуний ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишни лозим даражада бажармадикми, қонунбузилишига сабаб бўлдикми, фуқароларнинг Конституция, қонунлар ва халқаро ҳуқуқ билан мустахкамланган ҳуқуқларининг ҳам бузилишига йўл қўйган бўлаёми.

Масалан, Жиноят-процессуал кодексининг 224-моддасига асосан эса ички ишлар органи ҳодими гумон қилинувчига у жиноят содир этишда гумон қилиб ушланганлигини билдиришлари ва ундан яқин орадаги милиция муассасасига ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органга бирга боришини талаб қилиши, шу билан бирга, ички ишлар органи ходими, бошқа ваколатли шахс ушлов тақдирини ҳимоя қилишга ёки бўлиш, кўрсатувлар беришни рад этишга бўлган процессуал ҳуқуқларини тушунтириши, шунингдек, у берган кўрсатувлардан жиноят ишига доир далиллар сифатида унинг ўзига қарши фойдаланилиши мумкинлигини билдириши шарт.

Агарда ушлов тақдирини ҳимоя қилишга ёки бўлиш, кўрсатувлар беришни рад этишга бўлган процессуал ҳуқуқларини

билдиришлари ва ундан яқин орадаги милиция муассасасига ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органга бирга боришини талаб қилиши, шу билан бирга, ички ишлар органи ходими, бошқа ваколатли шахс ушлов тақдирини ҳимоя қилишга ёки бўлиш, кўрсатувлар беришни рад этишга бўлган процессуал ҳуқуқларини тушунтириши, шунингдек, у берган кўрсатувлардан жиноят ишига доир далиллар сифатида унинг ўзига қарши фойдаланилиши мумкинлигини билдириши шарт.

Агарда ушлов тақдирини ҳимоя қилишга ёки бўлиш, кўрсатувлар беришни рад этишга бўлган процессуал ҳуқуқларини

тушунтириши, у берган кўрсатувлардан жиноят ишига доир далиллар сифатида унинг ўзига қарши фойдаланилиши мумкинлигини тушунтирмай, қонун талабига риоя қилмадикми, нафақат жиноят-процессуал қонунчилигини, балки халқаро ҳуқуқнинг муҳим нормаларидан бири "Миранда қоида"ни, халқаро ҳуқуқнинг "jus cogens" нормаси — инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилиш принципини ҳам бузган бўлаёми.

Хулоса шунки, давлатимиз зиммасига олган инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро шартномавий мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш, халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган нормаларидан бири инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилиш принципини устуворлигига эришиш суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар вакиллари — биз ҳуқуқшунослар фаолияти билан бевоисита боғлиқдир.

Бунинг учун эса инсон ҳуқуқлари бўйича нормалар мустахкамланган халқаро қонунчиликдан, халқаро конвенциялар ва бошқа ҳужжатлардаги ўзгартирилган доимо хабардор бўлиб туришимиз керак.

Ҳусан ТУРСУНОВ, Қашқадарё вилоят адлия бошқармаси масъул ходими

Реклама

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки 2016 йилнинг 11 мартдан жисмоний шахсларнинг пластик карточкалари учун тўланадиган фоиз ставкаларининг ошганлигини маълум қилади:

"Пенсионерлар учун пластик карточка"

(миллий валютада)

- Фақатгина пенсия маблағларини кирим қилиш учун очилади;
- Карточкани очиш ва унга хизмат кўрсатиш, шу жумладан, ахборот (sms, web ва ivr) хизматларини кўрсатиш, қўшимча ҳақсиз амалга оширилади;
- Фоиз ставкаси йиллик — 22 %;
- Фоизларни тўлаш ҳар ойда амалга оширилади.

Жамғармаларининг бошқарилишини бизга ишониб топширганлар фаровонлиги учун ўзимизни масъул деб ҳисоблаймиз!

Қўшимча маълумотларни 235-42-83, 234-14-14 телефонлари орқали ёки Банкнинг исталган бўлим/филиалидан олишингиз мумкин.

Эълонлар

Сурхондарё вилоят адлия бошқармаси томонидан Авлиқулов Абдижаббор Норполатович 2016 йил 12 апрелдан Термиз шаҳридаги "AVLIQULOV ABDUJABBOR NORPOLATOVICH" адвокатлик бюросига адвокат вазифасига ишга қабул қилинганлиги муносабати билан бошқарманинг 2016 йил 14 апрелдаги 75-ум-сонли буйруғига асосан унга адвокатлик макъоми ва гувоҳнома берилганлиги маълум қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Адвокатлар палатаси Сурхондарё вилоят ҳудудий бошқармаси ҳузуридаги Малака комиссиясининг 2016 йил 9 февралдаги мажлиси қарорига асосан адвокатлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиясининг амал қилиши ва адвокатлик макъоми тўқатишдан 2 ой муддат ўтказилиши сабабли Термиз шаҳридаги "Сурхон Барқайол Ишон" адвокатлар хайъатининг адвокати Жумая Бекмурод Қуръшевнинг адвокатлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг амал қилиши ва адвокатлик макъоми адлия бошқармасининг 2016 йил 11 апрелдаги 73-ум-сонли буйруғига асосан тикланади.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимига кирувчи ФХДЭ бўлимида давлат нотариал идораларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича 2016 йилга йўлланган дастур ижросини таъминлаш мақсадида Шўртан туман ФХДЭ бўлими ва давлат нотариал идорасининг янги биноси қурилиши учун 1,200 миллион сўм ажратилган. Юқорида кўрсатилган бино бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш учун лойиҳалаш институтларига танлов эълон қилинади. Ҳужжатларни қабул қилиш 2016 йил 30 апрелда давом этади. Манзил: Термиз шаҳри, С.Савдат кўчаси, 40-уй. Тел: (0376) 223-18-23.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги жамоаси вазирликнинг масъул ходими Отабек Мама-ғиязовга онаси Турдиғул МАМАҒИЯЗОВАНИНГ вафоти муносабати билан чуқур таъзия изхор этади.

Тошкент вилоят адлия бошқармаси жамоаси Чирчиқ шаҳар 2-сон давлат нотариал идораси нотариуси Бахтиёр Раҳмановга турмуш ўртоғи Муқаддас РАҲМАНОВАНИНГ вафоти муносабати билан чуқур таъзия изхор этади.

Хотираси ҳамиша эъзозда

Х.СУЛАЙМОНОВА номидаги Республика суд экспертизаси марказининг собиқ директори, олим, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, юридик фанлар доктори, профессор Борис Ильич Пинхасов 88 ёшда ҳаётдан кўз юмди.

Борис Пинхасов 1928 йилда Қўқон шаҳрида туғилган. 1949 йилда Тошкент давлат юридик институтини тугатиб, ўз меҳнат фаолиятини Тошкент давлат юридик институтининг илмий-тадқиқот криминалистик лабораториясида кичик илмий ходим лавозимидан бошлаган. Кейинчалик Адлия вазирлигида ҳам масъул лавозимларда фаолият олиб борди. 1958-1972 йилларда Тошкент суд экспертиза илмий-тадқиқот институтининг директори ўринбосари, 1972 йилдан то 1997 йилгача мазкур институт директори лавозимида ишлади.

Борис Ильич 1961 йилда номзодлик, 1972 йилда докторлик диссертациясини ёқлаб, профессорлик унвонини олди. Олимнинг 130 дан ортиқ илмий асари, шу жумладан, 10 дан ортиқ рисоласи чоп этилган. Хизматлари ҳукуратимиз томонидан муносиб тақдирланиб, унга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби фахрий унвони берилди.

Унинг бошчилигида 1992 йилда Х.Сулаймонова номидаги Республика суд экспертизаси марказида суд-фонография, 1995 йилда иқтисодий экспертизаларни ўтказиш ташкил қилинди.

У жамоат ишларида фаол иштирок этиб, юклатилган ҳар бир вази-

фани сикдидилдан бажарарди. Тошкент шаҳар кенгашининг ҳуқуқ-тартибот масалалари комиссияси раиси, Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди аъзоси бўлган.

У кўплаб илмий ишларга раҳбарлик қилди. Олим, профессор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, Республикада суд экспертизаси ва криминалистика фанини ривожлантиришга улкан ҳисса қўшган, моҳир устоз ва жонқуяр мураббий Б.И.Пинхасов хотираси ҳамкасблари, шогирдлари қалбда абадий яшайди.

Ҳамкасблари ва шогирдлари

Восита

Тил билган эл билади

МАЪЛУМКИ. Бирлишган Миллатлар Ташкилотининг 6 та расмий иш тили — инглиз, араб, хитой, француз, рус ва испан тиллари мавжуд. UNESCO (БМТ Таълим, илм ва маданият ташкилоти) 2010 йилда қабул қилган қарорига асосан мазкур тилларнинг ҳар бири учун халқаро тил кўни белгилаб қўйилган. Унга мувофиқ 23 апрель — инглиз тили кўни деб эълон қилинган.

БМТ доирасида тил қўнларини нишонлашдан мақсад БМТнинг аъзо мамлакатлари ўртасида олти тил соҳибларининг тарихи ва маданиятларига нисбатан ҳурматни англатиш баробарида улар эришган ютуқлардан ҳам баҳраманд қилишни билдиради. Инглиз тили тарихига назар ташласак, у шу тил соҳиб бўлган инглиз халқи тарихи билан чамбарчас боғлиқ. Инглиз тили Хинд-Европа тиллар оиласининг Герман тиллар гуруҳига киради. У ўзининг эволюцион тараққиёти давомида 3 та асосий фазани (даврни) босиб ўтади.

Жумладан, инглиз тили ривожланишининг учинчи фазаси 1500 йилдан ҳозирги кунгача бўлган даврни ўз ичига олади. Бу давр инглиз тилининг дунёга тарқалиши билан белгиланади. Маълумотларда кўрсатилишича, бу даврда Британия империяси кўплаб мамлакатларни ўз мустақиллигига айлантди ва инглиз тили дунё бўйлаб тарқалади.

Шунингдек, Иккинчи жаҳон урушидан кейинги глобализация шароитида дунёдаги сиёсий, иқтисодий, маданий ва илм-фан ҳамда янги технологиялар соҳасида АҚШ ва Англия етакчилик қилади. Айниқса, бир қатор халқаро ташкилотларнинг пайдо

бўлиши, давлатлар ва халқлар ўртасида савдо, бозор муносабатлари, иқтисодий, илмий, техникавий ҳамкорликка интеграциялашиш, рақобат, шу жумладан, миллий ва халқаро банк тизими, глобал коммуникация кенг жорий қилиниши инглиз тилининг асосий халқаро иш тили ва мулоқот воситаси сифатида расман қабул қилинишига замин яратди.

Ўзбекистон ҳам мана шундай жараёнлардан четда қолмасдан, аксинча, унга фаол кириб бориб, интеграциялашди. Айниқса, мустақиллик йилларида она тилимизнинг халқаро майдондаги обрў-эътибори ва нуфузини юксалтириш, мамлакатимизнинг жаҳон коммуникация тизимига интеграциялашувини таъминлаш, фарзандларимиз учун чет тиллар, ахборот технологияларини ҳар томонлама пухта эгаллаши, бу борада қулай имкониятлар яратиш, лотин алифбосига асосланган она тилимизнинг истиқболлини мустаҳкам-

лашга алоҳида эътибор қаратилди. Шу мақсадда 1993 йил 2 сентябрда **“Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида”**ги Қонун қабул қилинди. Бугунги кунда мамлакатимизда таълимнинг барча босқичларида ана шу алифбо асосида билим берилмоқда ва у халқаро электрон коммуникация тизимида фаол қатнашиш учун катта имконият яратмоқда.

Шунингдек, бугунги кунда долзарб ҳисобланган хорижий тилга эътибор, айниқса, Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги **“Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”**ги Қарорини амалга татиқ этиш йўлида кенг қўламли ишлар олиб борилмоқда. Аввало, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетини учун янги ўқув ва ётоқхона корпуслари мажмуаси қурилди, чет тилларни ўқитиш бўйича энг охириги технология ва элект-

рон қурилмалар билан жиҳозланди. Чет тилларни, айниқса, инглиз тилини ўрганишга жуда катта аҳамият берилиб, у 2015 йилдан бошлаб таълим масканларида 1-синфдан бошлаб ўқитилмоқда. Университетларда эса профессор-ўқитувчилар 30 фоиз ўқув юктамаларини инглиз тилида олиб бормоқдалар.

Айни пайтда ёшларимиз орасидан чет тилларни, айниқса, инглиз тилини мукамал биладиган кадрлар аллақачон етишиб чиққанлиги ва улар чет элликлар билан ҳамкорликда фаолият олиб бориб, кўплаб қўшма корхоналар, халқаро ташкилотлар, элчихоналар ҳамда кенг миқёсда олиб борилаётган иқтисодий, таълим, илмий, маданий, савдо ва тадбиркорлик каби йўналишларда тенг рақобатга кириша олаётгани таъсирга сазовордир.

Хулоса қилиб айтганда, пойтахтимиз Тошкент билан бирга тарихий ва замонавий шаҳарларимиз минтақавий ва халқаро анжуманлар, ярмаркалар ва кўплаб семинар ҳамда тренинглар учун мезбонлик қилиб келмоқда. Чунки барча шарт-шароитлар, юқори технологиялар билан жиҳозланган инфратузилмалар, шу жумладан, БМТнинг 6 та расмий иш тилида синхрон таржималарни юқори савияда таъминлай оладиган таржимонларимизнинг борлиги ўзаро муносабатларга киришишимизда айни мuddо бўлмоқда.

Косимбой МАМУРОВ,
“Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари”
журнали инглиз тили бўйича муҳаррири

Реклама

Ҳурматли юртдошлар!

"Асака" банк

2016 йил — “Соғлом она ва бола йили”, деб эълон қилиниши муносабати билан қуйидаги миллий валютадаги мuddатли янги омонат турини таклиф этади:

“СОҒЛОМ ОНА ВА БОЛА”

Ушбу омонатга ҳисобланган фоизлар ҳар ойда ёки омонат мuddати тугагандан сўнг берилади.

Шу билан биргаликда “Асака” банк миллий валютада 26 турдаги ва хорижий валютада 14 турдаги қулай шартларда омонат турларини таклиф этади. Омонатларни банкнинг барча филиалларида расмийлаштириш мумкин. Мурожаат учун телефонлар: 120-39-81, 120-39-60, 120-39-63.

Филиаллар	Код	Телефонлар	Филиаллар	Код	Телефонлар
Тошкент шаҳар филиали	371	120-83-13	Наманган вилоят филиали	369	227-15-68
Автотранспорт филиали	371	120-39-95	Навоий вилоят филиали	436	770-21-29
Шайхонтоҳур филиали	371	140-39-36	Зарафшон филиали	436	572-40-14
Юнусобод филиали	371	221-80-67	Бўҳоро вилоят филиали	365	770-05-19
Сирғали филиали	371	257-44-10	Бўҳоро шаҳар филиали	365	770-11-27
Тошкент вилоят филиали	371	120-84-13	Самарқанд вилоят филиали	366	233-65-47
Андижон вилоят филиали	374	223-60-74	Афросиёб филиали	366	221-71-76
Асака филиали	374	233-21-99	Қашқадарё вилоят филиали	375	221-07-41
Фарҳод филиали	374	226-96-63	Сурхондарё вилоят филиали	376	770-82-12
Фарғона вилоят филиали	373	244-39-14	Қорақалпоғистон филиали	361	770-60-59
Марғилон филиали	373	237-62-23	Хоразм вилоят филиали	362	228-14-81
Олтиариқ филиали	373	432-19-80	Сирдарё вилоят филиали	367	225-44-03
Қўқон филиали	373	542-61-01	Жиззах вилоят филиали	372	226-43-11

Барча омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади.

Сизнинг омонатларингиз:

- солиқ ва мажбурий тўловлардан озод!
- эгалик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда!
- маълумотлар сир сақланиши тўлиқ кафолатланади!
- миқдори чекланмаган!

“Асака” банк — сармоянгиз сақланиши ва кўпайишини кафолатлайди!

www.asakabank.uz

Хизматлар лицензияланган.

Qishloq Qurilish Bank

Барча юртдошларимизга қуйидаги янги омонат турларини таклиф этади:

Миллий валютада:

- “Соғлом авлод” — омонатга маблағлар 4 ойда қабул қилинади;
- “Омад” — омонатга маблағлар 4 ойда қабул қилинади;
- “Ёрқин келажак” — омонатга маблағлар 8 ойда қабул қилинади.

Ушбу омонатларга ҳисобланган фоизлар ҳар ойда тўлаб берилади.

“Юқори даромад” — омонатга маблағлар 8 ойдан 15 ойгача қабул қилинади.

Омонатга ҳисобланган фоизлар омонат мuddати тугагандан сўнг тўлаб берилади.

Хорижий валютада:

- “Капитал плюс” — омонатга маблағлар 1 ойда қабул қилинади;
- “Percent” — омонатга маблағлар 4 ойда қабул қилинади;
- “Profit” — омонатга маблағлар 12 ойда қабул қилинади.

Омонатга маблағлар АҚШ долларларида қабул қилинади, фоизлар ҳар ойда ёки омонат мuddати тугагандан сўнг берилади.

Қуйидаги омонат турлари намунавий лойиҳалар асосида қурилатган уй-жойларни олувчи фуқароларни қўллаб-қувватлаш мақсадида жорий қилинган:

- “Мадад” — маблағлар 1 йилдан кам бўлмаган мuddатга қабул қилинади;
- “Хонадон” — маблағлар 1 йилдан ортиқ мuddатга қабул қилинади;
- “Қурилишга бошлангич бадал” — мuddати — 1 йил.

Сизнинг омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади.

Сизнинг омонатингиз:

- ✓ солиқ ва мажбурий тўловлардан озод!
- ✓ эгалик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда!
- ✓ миқдори чекланмаган!

Мурожаат учун:
(+99871) 150-72-58, 150-39-93,

www.qqb.uz

Қишлоқ қурилиш банк — фаровон ҳаётингиз хизматида!

Хизматлар лицензияланган.